

Kritikerna missförstår argumentet

Dagens Nyheter den 4 maj 2015

I en replik (24/4) diskuteras min artikel på DN Debatt (21/4) om den finländska skolans uppgång och pågående fall. Artikelförfattarna menar dels att min bok har ett för snabbt tempo, vilket påverkar mina slutsatser. Exempelvis står det enligt dem inte klart vad jag menar med att det behövs mer "auktoritet" i skolan.

I min bok är jag dock ganska klar över vad som menas med auktoritet: mindre elevinflytande och - demokrati, mindre individbaserade metoder – såsom eget arbete och grupparbeten – och mer direkt lärarledd undervisning. Progressiva metoder har visat sig vara skadliga för provresultat i den forskning som refereras i boken. Att dessa metoder enligt författarna "i drygt hundra år utgjort en viktig bas för västerländska utbildningssystem" stämmer ju inte heller när det gäller Finland. Där har både inhemska och utomstående observatörer påpekat hur traditionell undervisningen länge har varit. Men detta är nu i förändring. Och resultaten faller därefter.

Som jag skriver i boken kan progressiva metoder dock självklart vara bra för annat än provresultat, vilket det finns visst forskningsstöd för. Men Finlands utbildningssystem är inte världsberömt för "annat" – det är berömt på grund av höga prestationer i internationella prov. Att forskningen finner att progressiva metoder har negativa effekter i bland annat sådana prov är därför viktigt.

I ett argument som torde reta gallfeber på lärarfack över hela världen pekar replikförfattarna också på en negativ korrelation mellan andelen behöriga lärare i de olika svenskspråkiga regionerna och resultaten. De menar att detta är ett exempel på hur bokens snabba takt slår igenom i analysens omsorgsfullhet. En högre andel behöriga lärare korrelerar ju med lägre resultat.

För det första har de missuppfattat mitt argument. Idén är att en annorlunda syn på läraryrket och utbildning generellt delvis kan förklara varför finlandssvenska elever presterat sämre än de finskspråkiga. Men detta har egentligen ingenting med officiell behörighet att göra; lägre konkurrens till lärarutbildningen är en kvalitetsindikator bland de behöriga lärarna, inte de obehöriga. (Naturligtvis kan en annan syn på utbildning och läraryrket dock även påverka kvaliteten bland obehöriga lärare.)

För det andra är korrelationen, som jag är väl medveten om, troligtvis ytterligare ett exempel på "falsa samband". Det råkar exempelvis vara så att elevsammansättningen har varit mindre fördelaktig i finlandssvenska områden med en högre andel behöriga lärare. Utan vidare analys säger korrelationen ingenting om huruvida lärarbehörighet påverkar elevers resultat. Vilket mitt argument inte heller baserades på.

Det finns naturligtvis andra skillnader mellan finlandssvenska och finskspråkiga skolor. De förra har exempelvis varit mer skandinaviska i miljön, med mindre hierarki och auktoritet, lyckligare elever och bättre relationer till lärare. Och resultaten har varit lägre. Trots högre socioekonomisk bakgrund i genomsnitt. Man kan naturligtvis peka på specifika regioner där finlandssvenska elever presterar

bättre än finskspråkiga elever i andra regioner. Men sådan ”cherry picking” säger väldigt lite om kvalitetskillnaderna mellan finlandssvensk och finskspråkig utbildning i genomsnitt.

Till sist betonar författarna den låga variationen mellan skolor i Finland som en viktig lärdom. Men detta handlar om skolsegregation, inte resultat. Den rigorösa forskningen finner generellt inte att skolsegregation och kamrateffekter per se nämnvärt påverkar elevers resultat, vilket jag visar i två andra litteraturanalyser. Och det var Finlands höga resultat som gjorde landets skolsystem världsberömt, inte dess förhållandevis låga skolsegregation. Utan toppresultaten hade knappast någon brytt sig om den låga skolsegregationen.

Att Finland samtidigt råkar ha stora resultatskillnader mellan klasser inom skolorna i internationella undersökningar – mycket större än exempelvis Sverige – nämner dock inte författarna. Det finländska jämlikhetssträvandet verkar faktiskt ha ersatt skolsegregation med klassrumssegregation. Det finns olika anledningar till detta. Men detta är stoff för en helt annan bok (och debattartikel).

Gabriel Heller Sahlgren

Institutet för Näringslivsforskning (IFN).